

DOI: 10.18524/2519-2523.2019.14.187140
УДК 94(477)

TO THE QUESTION ABOUT THE LOCALIZATION OF THE PLACES AND THE CELEBRATION OF THE MEMORY OF THE VICTORIES OF THE TROOPS OF SEMEN PALII ON THE TERRITORY OF MODERN ODESA REGION

Taras Honcharuk

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0119-0227>

DSc (History), Professor

Odessa I.I. Mechnikov National University

2, Dvoryanska Str., Odessa, 65082, Ukraine

tarasiy2004@ukr.net

The problem of the localization of places of Cossack military operations of the XVI – XVIII centuries on the territory of modern Odesa region is discussed in this article. The difficulty of the determining the exact location of the battles according to the hydronyms mentioned in the documents is indicated. The author also proves the reasonableness of the location of the memorials erected on the places of the victories of the Cossacks led by the Fastovskyi colonel Semen Palii on the Kodyma River 1693 and on the modern Odesa region – Peresyp 1691. In the first case, due to the fact that the Kodyma battle was quite large and covered a huge territory, in the second – due to the ability to exactly localize the place of events. The failure of the attempts to search the «Peresyp», on which S. Palii won the victory, outside of modern Odesa, is revealed. The necessity of erecting the memorials in the honor of other victories of S. Paliy, such as, in the Udobnoe village of Belgorod-Dniester district of Odesa region, is underlined.

Keywords: *S. Palii, the Cossacks victories, the history of Odesa region.*

Тарас Гончарук

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0119-0227>

Доктор історичних наук, професор

Одеський національний університет

імені І.І. Мечникова

Вул. Дворянська, 2, Одеса, 65082, Україна

tarasiy2004@ukr.net

ДО ПИТАННЯ ПРО ЛОКАЛІЗАЦІЮ МІСЦЬ ТА ВІДЗНАЧЕННЯ ПАМ'ЯТІ ПЕРЕМОГ ВІЙСЬК СЕМЕНА ПАЛІЯ НА ТЕРИТОРІЇ СУЧАСНОЇ ОДЕЩИНИ

В статті розглядається проблема локалізації місць козацьких військових операцій XVI – XVIII ст. на території сучасної Одещини. Вказується на складність визначення точного місця боїв за вказаними в документах гідронімами. Доводиться, обґрунтованість розташування встановлених

пам'ятних знаків на місцях перемог козаків під проводом фастівського полковника Семена Палія на річці Кодима 1693 р. та теперішньому одеському районі Пересип 1691 р. В першому випадку через те, що битва на Кодимі була досить масштабною та охоплювала значну територію, в другому – через можливість досить точно локалізувати місце події. Розкривається безпідставність спроб шукати «Пересип», на якому здобув свою перемогу С. Палій, поза межами теперішньої Одеси. Наголошується на необхідності встановлення пам'ятних знаків на честь інших перемог С. Палія, зокрема, в селі Удобоному Білгород-Дністровського району Одеської області.

Ключові слова: С. Палій, козацькі перемоги, історія Одещини.

Позначення місць визначних козацьких перемог меморіальними знаками є важливою складовою збереження історичної пам'яті українського народу. Це безперечно може стосуватися й теренів сучасної Одеської області, на яких помітні військові операції українського козацтва мали місце від першої писемної згадки про нього (1489 р. в хроніці Мартина Бельського на теренах сучасного Савранського району Одещини) і до середини XIX ст. Проте часто виникає проблема максимально точного визначення місця тієї чи іншої військової події. Це, зокрема, стосується часів, коли терени сучасної Одещини були малозаселеними й в історичних документах часто не могло бути прив'язки до конкретних пунктів (місця боїв часто вказувалися як: «в полях за Очаковом», «на Білгородщині», «у Буджаку» та ін.).

Тоді ж нерідко місця військових операцій також прив'язувалися до гідрографічних об'єктів, зокрема, річок. Наприклад, барський староста Бернард Претвич з козаками у 1540-х – 1550-х рр. громив татар на річках Барабой та Чичиклія [19], а кошовий Іван Сірко у 1665 та 1672 рр. – на річках Куяльників (місця трьох бойових епізодів під керівництвом вказаного кошового в джерелах вказані як: «на Куяльниках», «за Куяличком» та «на Куялику річці») [1; 3]. В перших випадках йдеться про річку Барабой завдовжки 71 км на теренах теперішніх Роздільнянського, Біляївського та Овідіопольського районів Одещини та річку Чичиклія завдовжки 156 км на теренах теперішніх Любашівського і Миколаївського районів Одеської області та Врадіївського і Веселинівського районів Миколаївської області. В других випадках – про річки Великий, Середній та Малий Куяльники завдовжки відповідно 150, 53 та 89 км, що розташовані на території теперішніх Подільського, Ананіївського, Захарівського, Великомихайлівського, Ширяївського й Іванівського районів Одеської області. Виходячи з невеликих масштабів вказаних військових подій (у разі дій Б. Претвича – наскоків на татарські орди, а вразі дій І. Сірка – пошуків неприятеля, успішного прориву через ворожій фронт та захоплення важливого татарського бранця), локалізувати їхні точні місця за вказаними в документах гідронімами для встановлення відповідних пам'ятних знаків навряд чи можливо.

Попри вказані складнощі в останні роки на Одещині мали місце приклади досить вдалого вшанування місць козацьких перемог пам'ятними знаками. В цій публікації ми розглянемо ті з них, що

стосувалися звитяжних боїв фастівського полковника Семена Палія. Передусім слід згадати кам'яний хрест на честь перемоги С. Палія над татарами на річці Кодимі 1693 р., який було урочисто відкрито 27 травня 2018 р. в селі Івашків Кодимського району. Як повідомляти ЗМІ: «Пам'ятний знак у вигляді хреста із 3-тонної кам'яної брили власноруч витесав скульптор Владислав Ільницький, який наразі проходить службу в лавах Збройних сил України» й на виготовлення вказаного знаку в скульптора пішло менше трьох тижнів [17]. Встановлення вказаного пам'ятного знаку мало в області досить широкий резонанс [8; 12].

Битва С. Палія з татарською ордою на р. Кодимі («долині Кодимі») 1693 р. досить детально висвітлена в козацькому літописі С. Величка [7], їй також присвячено чимало науково-популярних публікацій [4]. Річка Кодима, як і згадані вище інші річки Одещини, також є чималим гідрографічним об'єктом. Вона має довжину 149 км. й розташована на теренах Кодимського, Балтського і Любашівського районів Одеської області та Кривоозерського і Первомайського районів Миколаївської області. Однак масштаби битви на Кодимі також були чималими. З одного боку, в ньому взяли участь кримська, ногайська та білгородська орди, з іншого – війська козаків з Правобережжя С. Палія та надіслані гетьманом Іваном Мазепою з Лівобережжя реєстровий та компанійський полки. Бій тривав два дні, під час яких війська супротивників неодноразово суттєво змінювали своє розташування (зокрема, С. Палій вночі здійснив кардинальну передислокацію своїх військ, щоб ввести в оману ворога) [5].

Виходячи з цього, з великою ймовірністю можна стверджувати, що місце розташування пам'ятного кам'яного хреста в с. Івашків, так чи інакше, з подіями славнозвісної битви на Кодимі пов'язано. Досить вдалим нам здається і вміщення у надписі на хресті, за пропозицією декана історичного факультету ОНУ імені І.І. Мечникова В'ячеслава Кушніра, підписаної цитати з листа гетьмана І. Мазепи 1693 р.: «...на урочищі Кодимі почали вони бій... і не тільки себе оборонили, але і їх, поганців, багатьох побили й поранили» Іван Мазепа». Це сприятиме усуненню традиції протиставлення постатей І. Мазепи та С. Палія, що її нав'язували українцям ще від імперських часів.

Інше позначене пам'ятним знаком місце перемоги С. Палія на Одещині, пов'язане з подією далеко менш масштабною, ніж битва на Кодимі. Йдеться про напад близько двох сотень кінних козаків на татарський обоз, що прямував через «Пересип» з Аккерману до Очакова 1691 р., під час якого було взято здобич, двох татарських «язиків» та випущено на волю чимало християнських бранців. Три документи про вказаний бій (лист С. Палія до І. Мазепи, лист І. Мазепи до Москви та свідчення полоненого на Пересипу татарина Асмана) опублікував видатний дослідник історії Запорозького козацтва Дмитро Яворницький. У примітках до своєї публікації Д. Яворницький назвав цей «Пересип» «урочищем біля Дніпра», прате живучі тоді у Москві, він навряд чи мав можливість точно локалізувати місця усіх подій з документів, що ним вперше публікувалися

(та й не мав такої мети). Пізніше одеський дослідник історичної географії та картографії Федір Петрунь зв'язав згаданий 1691 р. Пересип з районом поблизу Качибєя (Одеси), що у той час переживав часи занепаду, зазначаючи: «В кінці XVII ст. «Кучубей» залишався «урочищем» (...). Палій в 1691 р. підстерігав татар «в Пересипе», про Качибій, однак, в своїй реляції навіть не згадує» [13].

Слід нагадати, що «пересипами» в Україні називають піщані коси, які відокремлюють лимани від моря. Найвідоміший в світі одеський Пересип вперше згадується в опублікованих польським істориком Тадеєм Чацьким у XIX ст. цитатах з документів 1442 р. В них йдеться про те, що поблизу місця, «де був та є невеликий порт Качибей» (тобто Одеса) з'явилася нова земля, що стала предметом юридичного сперечання, а саме – «пересипи», що «за сто років були принесені морем від інших земель» [14]. Звертаємо увагу, що теперішній одеський пересип тоді звався «пересипами», бо це насправді два пересипу – пересипи Хаджибєївського та Куяльницького лиманів, що згодом були об'єднані однією назвою. Це важлива особливість, про яку ми згодом згадаємо. Одеський історик XIX ст. провідний дослідник історії Качибєя (Одеси) Олексій Маркевич не мав сумнівів, що в документах знайдених Т. Чацьким йдеться саме про «Качибєйський Пересип», тобто район сучасної Одеси [13].

Саме після появи вказаного Пересипу, а вірніше, як вже було згадано, двох пересипів, Качибєй (Одеса) став важливим пунктом прибережних сухопутних комунікацій. З одного боку – дороги на Очаків та Крим, а з іншого – на Акерман та Стамбул з відгалуженням на Бендери. До появи Пересипу зазначені комунікації проходили навколо лиманів, тому не обов'язково мали включати до себе Качибєй. Саме тому від XVI до кінця XVII ст. Качибєй став місцем регулярних нападів козаків на проїжджаючи турецькі та татарські каравани. Характерний приклад такого нападу відбувся 1676 р. коли 26 козаків з Полтавщини вирушили до «урочища, що зветься Кочубей, де різні лежать дороги» й там «звичайним своїм способом» напали на проїжджаючих «з Криму на Білгородщину» татар [2]. Безперечно до таких місць, «де різні лежать дороги» належав і Пересип біля Качибєя. Як видно на опублікованій сучасним дослідником історії фортифікації краю XVI – XVIII ст. Андрієм Красножоном мапі останньої чверті XVIII ст. на Пересипу сходилися: зі східного боку дороги, що прямували до Очакова і Криму через верхів'я Тилігулу та вздовж берега моря, а із західного – ті, що прямували на Бендери та Аккерман [15]. Не дивно, що, як свідчать опубліковані сучасним дослідником історії Гетьманщини В'ячеславом Станіславським документи, козацький ватажок Іван Ковальчук, який успішно напав на проїжджаючих біля Качибєя татар 1689 р. (вочевидь, це була «зона діяльності» саме його ватаги) вже наступного 1690 року ще успішніше здійснив це на Пересип [16] (свого часу ми знайомили одеську публіку з цим цікавим історичним відкриттям [9]). Тому цілком логічним й навіть неоригінальним був вибір Пересипу, як місця нападу на татар, С. Палієм 1691 р.

Принаймні від часів вказаної публікації Ф. Петруня в наукових та краєзнавчих колах Одеси про перемогу С. Палія на місцево Пересипу

знали. Проте процес широкої популяризації цього знання серед громадськості міста відбувся вже в Незалежній Україні. Ми певною мірою долучилися до цього процесу газетними публікаціями [11] та реконструкцією подій бою 1691 р. в наукових виданнях [10]. Проте найбільший резонанс, на нашу думку, мало встановлення 2007 р. в одеському районі Лузанівка, що в безпосередній близькості від району Пересипу, великого дерев'яного хреста з інформацією про перемогу С. Палія. Організатором цього встановлення був керівник Чорноморського гайдамацького з'єднання, історик та громадський діяч Сергій Гуцалюк. Хрест став місцем щорічних громадських заходів до річниці вказаної козацької перемоги. Також в рамках декомунізації 2016 р. одна з прилеглих до пам'ятного місця вулиць була перейменована на вулицю С. Палія.

Однак не так давно дослідник історії Палеоліту Ігор Сапожников вирішив заперечити локалізацію вказаного бою на одеському Пересипу. Він «переніс» перемогу С. Палія на «пересип» Тилігульського лиману (мало, хто у нас знає про існування цього «пересипу»). Притому зробив це, спираючись на низку дивних аргументів: стверджуючи, що цитати про «пересипи» у праці Т. Чацького не стосуються околиць Качибею (чомусь не подавши повний текст цитати зі згадкою Качибею, так само як і не вказавши точку зору щодо цього О. Маркевича); надто довіряючи локалізації місця бою Д. Яворницьким; подаючи явно непропорційний план Пересипу кінця XVIII ст. (за наявності багатьох набагато кращих планів, де чітко показано розгалужену транспортну мережу пов'язану з цим районом); натякаючи, що Ф. Петрунь ніби сумнівався в тому, що згаданий 1691 р. Пересип розташовувався біля Качибей (Одеси) та ін. До своєї публікації вказаний автор невідомо для чого додав републікацію згаданого листа 1691 р. до Москви І. Мазепи про перемогу С. Палія [18] (хоча не так давно він нами републіковувався двічі – у виданнях 1999 та 2000 рр.). Проте І. Сапожниковим чомусь не було републіковано вищезгадані свідчення полоненого татарина Асмана та лист самого С. Палія до І. Мазепи й (попри цитування в статті) недостатньо усвідомлено їхній зміст. А вони, між іншим, мають цінні відомості для локалізації місця подій. Не лише про те, що татари зазнали козацького удару «перейшовши Кочубей та інші небезпечні місця», але про те, що С. Палій, за словами Асмана, напав на супротивника «несподівано, з боку ударивши» [20]. Враховуючи свідчення з листа С. Палія, що він переміг ворога, «вдаривши на самому Пересипу» [20], можемо констатувати, що в нашому краї лише на одеському Пересипу це можна було зробити «з боку ударивши» (тобто з північного боку на татарський обоз, що рухався вздовж моря зі заходу на схід). Бо, як було вже сказано, одеський Пересип це по суті два пересипу – Хаджибейський та Куяльницький і лише тут можна було вразити ворога пройшовши між лиманами, що С. Палій і зробив (на Тилігульському «пересипу» у XVII ст. це можна було здійснити хіба що на човнах). Ми могли б навести чимало інших аргументів, що Пересип, на якому розбив татар 1691 р. С. Палій, саме той одеський Пересип, який знає цілий світ. Але, здається, і цього достатньо.

На місці вищезгаданої перемоги С. Палія на одеському Пересипу, на нашу думку, з часом варто поставити і кам'яний хрест на кштаат того, який поставлено в с. Івашків Кодимського району (і в надпису на ньому також можна було б використати цитату з листа І. Мазепи). Звичайно, потребують увічнення пам'ятними знаками й інші місця перемог козаків фастівського полковника С. Палія на теренах сучасної Одещини. В першу чергу, на нашу думку, це треба зробити в с. Удобном Білгород-Дністровського району, що в XVII ст. мало назву Ханкішла (також Ганкушлі, або «село Ханське»). Тут С. Палій здобув перемогу над татарами 1694 р., за яку отримав привітання від польського короля Ян III Собеського та коронного гетьмана Станіслава Яблонського (детальна інформація про цю перемогу вже популяризувалася в методичні літературі для вчителів краю, проте монументальне її підкріплення б ніяк не завадило [6]). Такі пам'ятні знаки є важливими для поглиблення історичної пам'яті населення нашого Південної України щодо подій доімперського козацького періоду її історії. І звичайно, їхньому встановленню мають передувати ґрунтовні та неупереджені дослідження істориків-фахівців щодо локалізації місць подій.

Джерела та література:

1. Акты относящиеся к истории Южной и Западной России. – СПб., 1878. – Т. 9. – С. 647, 894-895.
2. Акты, относящиеся к истории Южной и Западной России, собранные и изданные Археографической комиссией. – СПб., 1882. – Т. 12. – С. 637-638.
3. Акты, относящиеся к истории Южной и Западной Руси. – СПб., 1869. – Т. 6. – С. 33-35.
4. Бачинский А.Д. Семен Палий. Битва на Кодыме // Бачинский А.Д., Добролюбовский А.О., Новицкий Е.Ю. Книжки для чтения по истории Одесщины для учащихся средних школ и средних специальных учебных заведений. Вып. 1. – Котовск, 1992. – С. 53-55.
5. Бачинська О.А., Гончарук Т.Г. Визначні українські козаки в історії Одеси та Одещини XVI – XIX ст.: Методичний посібник. – Одеса, 2009. – С. 36-38.
6. Бачинська О.А., Гончарук Т.Г. Визначні українські козаки в історії Одеси та Одещини XVI – XIX ст. (видання друге): Методичний посібник. – Одеса, 2019. – С. 39.
7. Величко С.В. Літопис. Т.2. – К., 1991. – С. 426-428.
8. Воронков В. Козацький хрест нагадає про перемогу на Кодимі [Електронний ресурс] // Голос України. – 2018. – 31 травня. – Режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/303580>
9. Гончарук Т. Одеський Пересип – місце козацької слави // Чорноморські новини. – 2012. – 26 травня.
10. Гончарук Т.Г. Розділ І. Запорозьке козацтво та Хаджибей (Одеса). Середина XV – 1775 рік // Одеса козацька. Наукові нариси. – Одеса: Фенікс, 2008. – С. 16 – 17.
11. Гончарук Т. Семен Палій на Пресипу // Думська площа. – 2000. – 25 серпня.
12. І трипільська хата, і козацький хрест // Чорноморські новини. – 2018. – 2 червня.
13. Історія Хаджибея (Одеси) в працях дослідників XIX-XX ст. Хрестоматія. / упор. Гончарук Т. Г. – Одеса: Екологія, 2015. – С. 78; 150.
14. Історія Хаджибея (Одеси) 1415–1795 рр. в документах / за ред. Т.Г. Гончарука. – Одеса: Астропринт, 2000. – С. 11.

15. Красножон А. Фортеці та міста Північно-Західного Причорномор'я (XV-XVIII ст.). Одеса: Чорномор'я, 2018. – С. 186.
16. Листи Івана Мазепи. / упор. Станіславський В. – Т. I: 1687-1691. – К. : Інститут історії України НАНУ, 2002. – С. 387-388.
17. На Одещині на честь переможної битви козаків на річці Кодима встановили пам'ятний знак [Електронний ресурс] // День. – 2018. – 28 травня. – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/uk/news/280518-na-odeshchyni-na-chest-peremozhnoyi-bytvu-kozakiv-na-richci-kodyma-vstanovyly-pamyatnyu>
18. Сапожников І.В. Місце двох боїв козаків з татарами поблизу Очакова (у 1690 та 1691 роках) // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2015. – Вип. 44. – Том 1. – С. 41-48.
19. Український степовий кордон в середині XVII століття (Спогади барського старости Бернарда Претвича) // Старожитності Півдня України. – Запоріжжя-Київ. – 1997. – Вип. 2. – С. 44, 51, 54-56.
20. Эварницкий И.Д. Источники для истории запорожских казаков. – Владимир, 1908. – Т. 1. – С. 293; 304-305.

References:

1. Akty odnosyashchiesya k istorii Yuzhnoy i Zapadnoy Rossii. SPb., 1878. T. 9. S. 647, 894-895.
2. Akty odnosyashchiesya k istorii Yuzhnoy i Zapadnoy Rossii. sobrannyye i izdannyye Arkheograficheskoy komissiyey. SPb., 1882. T. 12. S. 637-638.
3. Akty. odnosyashchiesya k istorii Yuzhnoy i Zapadnoy Rusi. – SPb., 1869. – Т. 6. – С. 33-35.
4. Bachinskiy A.D. Semen Paliy. Bitva na Kodyme: Bachinskiy A.D., Dobrolyubskiy A.O., Novitskiy E.Yu. Knigi dlya chteniya po istorii Odeshchiny dlya uchashchikhsya srednikh shkol i srednikh spetsialnykh uchebnykh zavedeniy. Vyp.1. Kotovsk. 1992. S. 53-55.
5. Bachynska O.A., Honcharuk T.H. Vyznachni ukrainski kozaky v istorii Odesy ta Odeshchyny XVI – XIX st.: Metodychni posibnyk. Odessa, 2009. S. 36-38.
6. Bachynska O.A, Honcharuk T.H. Vyznachni ukrainski kozaky v istorii Odesy ta Odeshchyny XVI – KhIkh st. (vydannia druhe): Metodychni posibnyk. Odessa, 2019. S. 39.
7. Velychko S.V. Litopys. T. 2. K., 1991. S. 426-428.
8. Voronkov V. Kozatskyi khrest nahadaie pro peremohu na Kodymi [Elektronnyi resurs]: Holos Ukrainy. 2018. 31 travnia. Rezhym dostupu: <http://www.golos.com.ua/article/303580>
9. Honcharuk T. Odeskyi Peresyp – mistse kozatskoi slavy: Chornomorski novyny. 2012. 26 travnia.
10. Honcharuk T.H. Rozdil I. Zaporozke kozatstvo ta Khadzhybei (Odesa). Seredyna XV – 1775 rik: Odesa kozatska. Naukovi narysy. Odessa: Feniks, 2008. S. 16 – 17.
11. Honcharuk T. Semen Palii na Presypu: Dumska ploshcha. 2000. 25 serpnia.
12. I trypilska khata, i kozatskyi khrest: Chornomorski novyny. 2018. 2 chervnia.
13. Istoriiia Khadzhybeia (Odesy) v pratsiakh doslidnykiv KhIkh-KhKh st. Khrestomatiia. upor. Honcharuk T. H. Odessa: Ekolohiia, 2015. S. 78; 150.
14. Istoriiia Khadzhybeia (Odesy) 1415–1795 rr. v dokumentakh / za red. T.H. Honcharuka.. Odessa: Astroprynt, 2000. S. 11.
15. Krasnozhon A. Fortetsi ta mista Pivnichno-Zakhidnoho Prychornomoria (XV-XVIII st.). Odessa: Chornomoria, 2018. S. 186.
16. Lysty Ivana Mazepy / upor. Stanislavskiy V. T. I: 1687-1691. K.: Instytut istorii Ukrainy NANU, 2002. S. 387-388.

17. Na Odeshchyni na chest peremozhnoi bytvy kozakiv na richtsi Kodyma vstanovyly pamiatnyi znak [Elektronnyi resurs]: Den. 2018. 28 travnia. Rezhym dostupu: <https://day.kyiv.ua/uk/news/280518-na-odeshchyni-na-chest-peremozhnoyi-bytvy-kozakiv-na-richci-kodyma-vstanovyly-pamyatnyy>
18. Sapozhnykov I.V. Mistse dvokh boiv kozakiv z tataramy poblyzu Ochakova (u 1690 ta 1691 rokakh): Naukovi pratsi istorychnoho fakultetu Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. 2015. Vyp. 44. Tom 1. S. 41-48.
19. Ukrainskyi stepovyi kordon v seredyny KhUI stolittia (Spohady barskoho starosty Bernarda Pretvycha): Starozhytnosti Pivdennoi Ukrainy. Zaporizhzhia-Kyiv. 1997. Vyp. 2. – S.44, 51, 54-56.
20. Evarnitskiy I.D. Istochniki dlya istorii zaporozhskikh kazakov. Vladimir. 1908. T. 1. S. 293; 304-305.

Тарас Гончарук

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0119-0227>

Доктор исторических наук, профессор

Одесский национальный университет

имени И.И. Мечникова

Ул. Дворянская, 2, Одесса, 65082, Украина

tarasiy2004@ukr.net

К вопросу о локализации мест и празднованию памяти побед войск Семена Палия на территории современной Одесской области

В статье рассматривается проблема локализации мест казацких военных операций XVI – XVIII вв. на территории современной Одесской области. Указывается на сложность определения точного места боев по указанным в документах гидронимам. Доказывается, обоснованность расположения установленных памятных знаков на местах побед казаков под предводительством фастовского полковника Семена Палия на реке Кодыма 1693 г. и нынешнем одесском районе Пересыль 1691 г. В первом случае из-за того, что битва на Кодыме была довольно масштабной и охватывала значительную территорию, во втором – из-за возможности достаточно точно локализовать место событий. Раскрывается несостоятельность попыток искать «Пересыль», на которой одержал свою победу С. Палий, вне нынешней Одессы. Подчеркивается необходимость установления памятных знаков в честь других побед С. Палия, в частности, в селе Удобном Белгород-Днестровского района Одесской области.

Ключевые слова: *С. Палий, казацкие победы, история Одесской области.*

Отримано: 14.12.2019 р.